

Kuntaliiton asiantuntijalausunto VNS 6/2025 vp

Tatu Keitaanniemi
Projektikoordinaattori

Ari Korhonen
Kehittämispäällikkö

Kuntien rooli arjen turvallisuuden ja kriisinkestävyyden tukemisessa

- Kunnilla on myös merkittävä rooli asukkaidensa kriisinkestävyyden tukemisessa ja ylläpitämisessä. Kunnat ovat useimmissa tapauksissa kuntalaisille lähin ja joskus jopa ainoa paikallinen viranomaistoimija
 - Paikallistasolla kunnat ovat keskeisiä sisäisen turvallisuuden toimijoita ja turvallisuusongelmien ennaltaehkäisijöitä
- Kuntaliitto katsoo sisäisen turvallisuuden selonteon rakentuvan tekijöistä, jotka vaikuttavat konkreettisesti arjen turvallisuuteen ja ennakoivat myös muutosvoimien vaikutukset
- Kunnallisella paikallisella turvallisuussuunnittelulla ehkäistään ja torjutaan rikoksia, häiriöitä ja onnettomuuksia, mutta samalla vaikutetaan konkreettisesti kansalaisten tulevaisuuteen ja hyvinvointiin
- Parhaimmillaan kuntien peruspalveluiden toteuttamisen edellytysten vahvistaminen ehkäisee nuorten hyvinvointia haastavia kielteisiä kehityssuuntia niiden varhaisimmassa vaiheessa
- Kuntaliiton mukaan alueelliset poikkeusolot korostavat kasvatus- ja nuorisopalveluiden merkitystä erityisesti poikkeusoloalueiden läheisyydessä
- 2 väestön toimintakyvyn ja henkisen kriisinkestävyyden turvaamisessa.

Ennaltaehkäisy on torjuvaa turvallisuustyötä

- Rikosten ja radikalisoitumisen ennaltaehkäisyssä tarvitaan sekä varhaisen tuen että rikosoikeudellisten seuraamusten yhdistelmää.
 - Moniammatilliselle ennaltaehkäisevälle työlle tulee varmistaa pitkäjänteinen ja riittävä resurssointi, myös turvallisuusviranomaisten kontekstissa.
 - Hyvinvointityö on olennainen osa turvallisuustyötä. Rikollisuus, radikalisoituminen ja nuorten pahoinvointi vaativat varhaista puuttumista
- Kuntaliitto pitää tärkeänä, että sisäisen turvallisuuden selonteossa huomioidaan väkivaltaisten ääriliikkeiden uhan hallinta.
 - Väkivaltaisten ääriliikkeiden uhan hallinnan tulee sisältää myös polarisaation ehkäisy.
- Tällä hetkellä alueellisen turvallisuussuunnittelun koordinointi on Lupa- ja valvontaviraston vastuulla. Kuntaliitto katsoo, että nykytilanteessa kunnat tarvitsevat merkittävää konkreettista tukea alueellisen turvallisuussuunnittelun toteuttamiseen.

Tiedonvaihdolla ja yhteisellä tilannekuvalla vahvistetaan sisäistä turvallisuutta

- Tiedonvaihto viranomaisten välillä on puutteellista kunnat jäävät usein viranomaistilannekuvan ulkopuolelle.
 - Kuntaliitto kannattaa vahvasti yhteisen tilannekuvan kehittämistä sekä tiedonvaihdon esteiden purkamista siten, että myös kunnat pääsevät osaksi turvallisuuden tilannekuvaa.
- Sisäisen turvallisuuden kannalta on olennaista, että viranomaiset ja kunnat jakavat ajankohtaista tietoa paikallisista ja valtakunnallisista ilmiöistä, erityisesti nuorisorikollisuuteen, radikalisoitumiseen ja hybrdivaikuttamiseen liittyen.
- Erityisesti hybridi- ja informaatiovaikuttamiseen liittyvän tilannekuvan osalta on tärkeää, että kunnilla on mahdollisuus sekä tiedon välittämiseen muille viranomaisille että vastaanottamaan viranomaisten tuottamaa tilannekuvaa entistä tehokkaammin.
- Kuntaliitto korostaa, että tiedonvaihdon esteiden purkaminen on välttämätöntä kaikilla sisäisen turvallisuuden osa-alueilla – ei vain selonteon toimenpiteissä 1 ja 4 (vakava rikollisuus & hybrdivaikuttaminen; maahanmuuttojärjestelmän väärinkäytökset).

Kriittinen infrastruktuuri ja kriisinkestävyyden rakentaminen

- Kuntaliitto huomauttaa, että CER-kriittisten toimijoiden ulkopuolelle on todennäköisimmin jäämässä huomattava osa suomalaisten arjen turvaavista palveluista.
- Kuntaliitto kannattaa kaikkia toimenpiteitä, jotka vahvistavat kriittisen infrastruktuurin suorituskykyä ja jatkuvuudenhallintaa.
- Kasvatus- ja nuorisopalvelut on tärkeä tunnistaa keskeisinä henkistä kriisinkestävyyttä vahvistavina, tulevaisuussuuntautuneina palveluina
 - Kasvatuspalveluiden rooli tulee tunnistaa entistä oleellisemmin myös osana sisäisen turvallisuuden rakentumista esimerkiksi tehostetun nuorisotyön kohdalla.
- Kuntaliitto pitää tärkeänä, että hyvinvointiin liittyviä kysymyksiä tarkastellaan myös sisäisen turvallisuuden näkökulmasta
 - Pitkäjänteisellä kuntien peruspalveluiden tukemisella ja alueellisen eriytymisen ehkäisyllä rakennetaan yhteiskunnan henkistä kriisinkestävyyttä ja väestön toimintakykyä
- Kuntaliiton mukaan kunnissa tapahtuvat sisäisen turvallisuuden poikkeamat edellyttävät, että kansalaisten omatoimisen varautumisen ohella selkeytetään havaintojen ilmoittamiskäytännöt valtiohallinnon ja paikallisten toimijoiden yhteistyöllä